

2020-183

Archeologienota Zomergem Luitenant Dobbelaerestraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

19-11-2020

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Zomergem Luitenant Dobbelaerestraat (deelgemeente van Lievegem, provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, 10 492m² groot, heeft in hoofdzaak een driehoekige vorm, met een smalle, lange uitweg naar de Luitenant Dobbelaerestraat in het noordoosten en een bredere, korte uitweg naar de straat Park Ter Daelmen in het noordwesten. Deze bredere uitweg is een deel van een tuin horend bij een woning langs Park Ter Daelmen, en is begroeid met gras, enkele struiken en 1 boom aan de straatzijde. De rest van het terrein is landbouwgrond en onbebouwd.

Hoewel nu behorende tot de dorpskern van Zomergem, was het plangebied tot diep in de 20ste eeuw gelegen buiten de bebouwde omgeving ten noorden van het historisch centrum. Voor het plangebied en omgeving gaan de oudste betrouwbare cartografische gegevens terug tot de Ferrariskaart uit ca. 1777. Op deze kaart is het terrein te situeren ter hoogte van landbouwgronden gelegen tussen de toenmalige kern van Zomergem verder ten zuiden, en de straatwijk Daelmen verder ten noorden. De huidige Luitenant Dobbelaerestraat en Kleitstraat zijn reeds aanwezig. Het plangebied is onbebouwd en volledig in gebruik als landbouwgrond. Doorheen de hele 19de en een groot deel van de 20ste eeuw blijft de situatie ongewijzigd. Pas in de tweede helft van de 20ste breidt de bebouwing rond de dorpskern zich verder uit naar het noorden, op de luchtfoto van 1979-1990 is de huidige omringende bebouwing rond het terrein reeds te zien. Tot op heden behoudt het plangebied zijn onbebouwde landbouwkarakter, enkel in het noorden wordt een klein stukje opgenomen bij de tuin van een woning langsheen Park Ter Daelmen.

Het plangebied is net aan de noordelijke flank van de cuesta van Oedelem-Zomergem gelegen, op de overgang tussen hogere gronden in het zuiden en lagere gronden in het noorden. Op siteniveau is te zien dat het maaiveld van het terrein geleidelijk aan stijgt van noord (ca. +13,00m TAW) naar zuid (ca. +18,00m TAW), wat toch een eerder aanzienlijke helling is op een afstand van ca. 170m. Er zijn geen natuurlijke waterlopen in de buurt van het plangebied gelegen. Bodemkundig gezien kunnen er op het terrein (matig) droge zandgronden met verbrokkelde textuur B horizont worden aangetroffen, al dan niet met klei-zand op geringe diepte, alsook matig natte lemige zandgronden met klei op geringe diepte

In de omgeving van het terrein hebben reeds enkele proefsleuvenonderzoeken en opgravingen plaatsgevonden, waarbij zowel begraving uit de metaaltijden als bewoning uit de Romeinse periode en de volle en late middeleeuwen is aangetroffen. Gezien de nabijheid van deze sites, de landschappelijke ligging en het ontbreken van grootschalige verstoringen, is de kans niet onbestaande dat er op het plangebied archeologische sites met grondsporen uit deze periodes aanwezig en bewaard zijn. In situ bewaarde steentijd artefactensites worden niet verwacht, de bodemkundige eigenschappen zijn hiervoor niet ideaal, en deze sites moeten eerder aan de top van de cuesta of dicht bij natuurlijke waterlopen gezocht worden.

Het terrein wordt verkaveld in 18 bouwloten, die rond een centraal groenplein komen te liggen. Er wordt een nieuwe wegennis aangelegd die zal aansluiten op Park Ter Daelmen en doorheen de verkaveling zal lopen. Aan Park Ter Daelmen wordt naast de wegennis een wadi voorzien. De smalle uitweg naar de Luitenant Dobbelaerestraat wordt omgevormd tot verhard fietspad. Bij elk bouwlot hoort een carport, voortuin en achtertuin. Voor de ontwikkeling van de verkaveling zullen er aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de wegennis, nutsleidingen en -voorzieningen, het optrekken van woningen, uitgraven van de wadi, aanleg van tuinen en de groenzone. Ook het werfverkeer zal zijn invloed hebben op de ondergrond.

Het plangebied kent een bepaalde archeologische verwachting, maar op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarvan het archeologisch belang reeds werd aangetoond bij enkele onderzoek in de omgeving. Er dient dus verder vooronderzoek plaats te vinden, in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

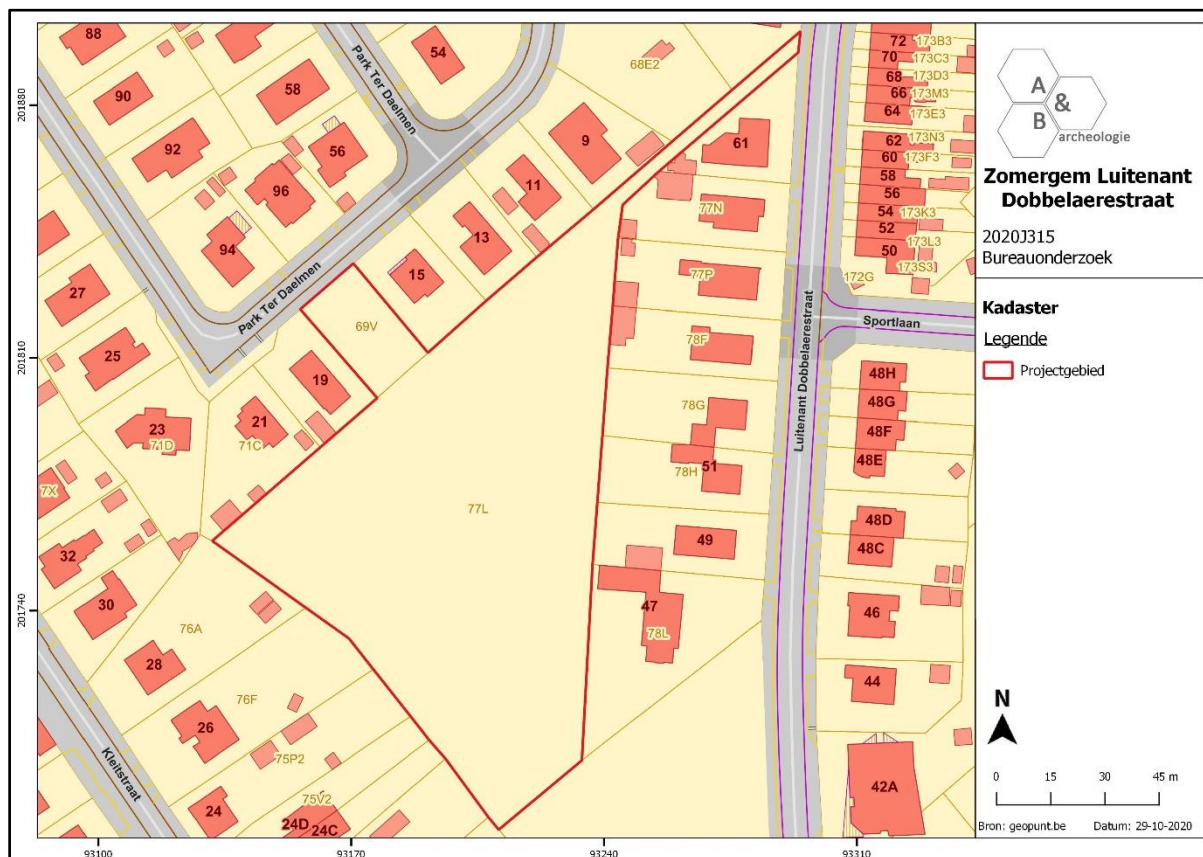
Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Lievegem (Zomergem), Luitenant Dobbelaerstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 92967,43 en Y: 201673,79; X: 93458,51 en Y: 201906,02

Oppervlakte plangebied: 10 492m²

Kadastergegevens: Lievegem, afdeling 5 Zomergem, Sectie D, perceel 77L, 69V

Het plangebied komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Plangebied aangeduid op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap? Hoe is de bodemopbouw?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

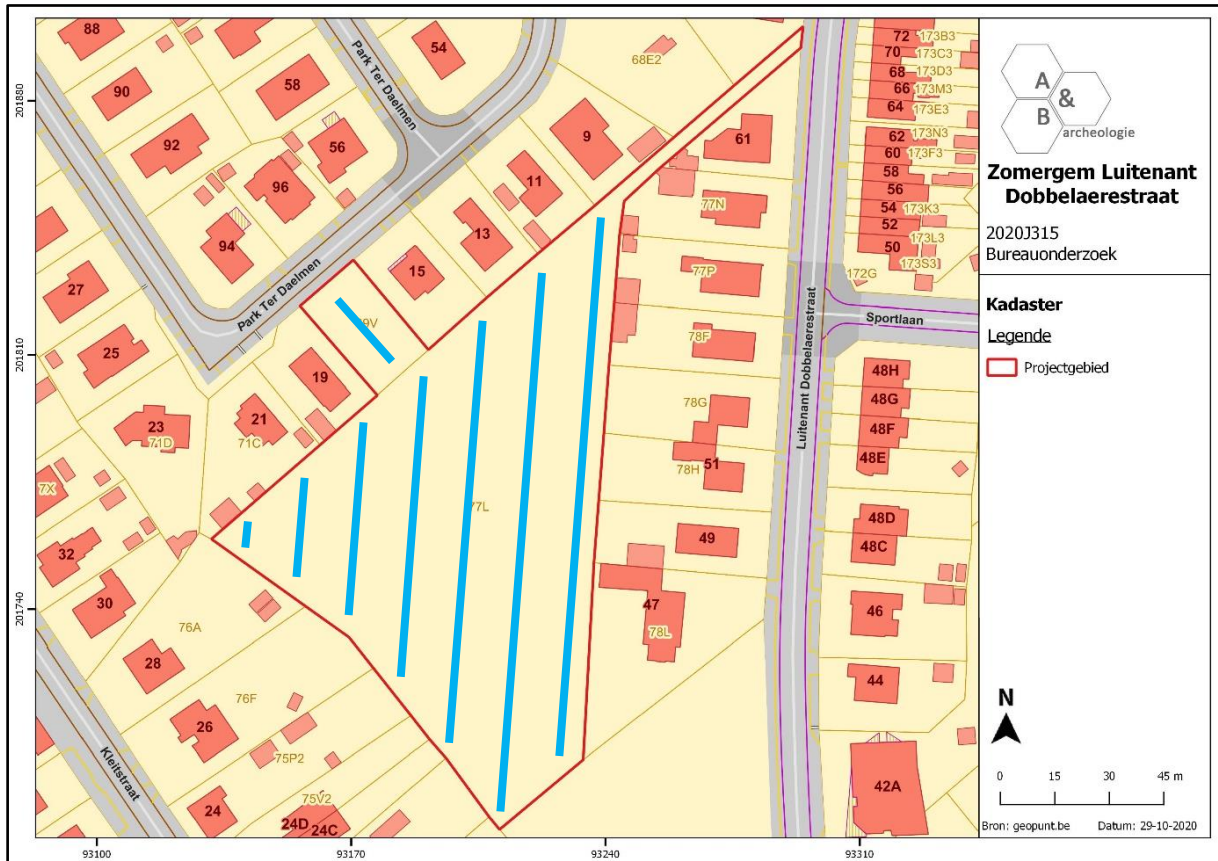
Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn op het terrein, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en noord-zuid georiënteerd, op perceel 69V wordt een kleine sleuf met iets afwijkende oriëntatie aangelegd. Daarnaast worden extra volg-, dwars-sleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1049m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 262m², door middel van volg-, dwars-sleuven of kijkvensters (vrij in te plannen door de veldwerkleider), zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 1311m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan (blauw) geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.